

данием государства. Такая деятельность не ограничивается во времени, а должна быть постоянной и осуществляться согласно развитию передовых представлений о содержании права работника на профессиональную безопасность и здравоохранение

Ключевые слова: работник, работодатель, условия труда, профессиональная безопасность, здравоохранение, международные стандарты, европейские стандарты

Ivchuk J.J. Labour protection: international and european requirements

Bringing a national legislation over in the field of labour protection in accordance with international standards is foreground job of the state. Such activity not limited in time, but must be permanent and carried out in obedience to development of front-rank pictures of maintenance of right for a worker on professional safety and health protection

Key words: worker, employer, terms of labour, professional safety, health protection, international standards, european standards

УДК 343.13

*Г.В. Татаренко
доц. кафедри правознавства
Інституту юриспруденції та міжнародного права
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ОБШУКУ ЗГІДНО З НОВИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

У роботі досліджені окремі проблемні питання призначення обшуку згідно з новим Кримінальним процесуальним Кодексом України.

Ключові слова: обшук, підстави для проведення обшуку, порядок призначення обшуку, порядок проведення обшуку, клопотання, ухвала, житло, інше володіння особи.

Звертаючись до сутності такої процесуальної дії як обшук, слід відзначити, що статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. проголошено, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заво-

рушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. [1]

Стаття 30 Конституції України гарантує кожному захист недоторканості житла чи іншого володіння особи, який ґрунтовно забезпечено низкою правових засобів. Так, згідно цій статті не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку. [2]

Національне законодавство про кримінальне судочинство в якості гарантії захисту зазначених прав та інтересів особи, встановлює певний порядок проникнення у житло чи інше володіння особи та певний порядок обшуку.

Обшуку присвячені статті 234-236 Кримінального процесуального Кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI [3] (далі – КПК).

Визначення обшуку у КПК не дається. Частина 1 статті 234 КПК вказує лише на мету обшуку – виявлення та фіксацію відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Таке визначення мети обшуку, вказує на загальну для будь-якого обшуку мету – виявлення та фіксацію відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, а також конкретизує шляхи досягнення цієї мети в окремих випадках: відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Таке визначення мети обшуку не позбавляє орган розслідування права на проведення обшуку у випадках, коли немає необхідності відшукувати знаряддя злочину, майно чи осіб. Обшук може бути проведений для виявлення та фіксації також інших відомостей про обставини злочину: слідів взуття, рук, живих тварин, трупів людей та тварин, біологічних об'єктів, документів, тощо.

Оскільки статті про обшук поміщені до Глави 20 «Слідчі (розшукові) дії», то обшук повинен призначатися з додержанням вимог, встановлених статтею 223 КПК для усіх без винятку слідчих (розшукових) дій.

Так, обшук повинен бути спрямований на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

Підставами для проведення обшуку згідно ч.2 ст.233 КПК є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення його мети (тобто відшукування певних матеріальних об'єктів). З урахуванням вітчизняного досвіду це положення можна було б конкретизувати у статті 234 КПК, зазначивши, що підставами для проведення обшуку є наявність даних про те, що у певному житлі чи іншому володінні особи можуть знахо-

дитись предмети чи документи, які можуть бути доказами по справі, або розшукувані особи.

Висновок щодо Кримінального процесуального кодексу України (прийнятого... 13 квітня 2012 року) Директорату з питань правосуддя та захисту людської гідності вказує, що «другий пункт (статті 233) не змінився, а отже — він залишається частково проблемним. За результатами експертної оцінки висувалася пропозиція щодо того, що було б доречним додати «або мешкає» після слова «володіє» з метою цілковитого дотримання вимог статті 8 Європейської Конвенції. Утім, таке упущення можна виправити на практиці шляхом організації тренінгів та видання роз'яснень з неоднозначним уточненням даного питання» [4]. Із свого боку зазначимо, що слово «володіє» міститься у частині 1 і не зустрічається у ч.ч.2, 3 ст.233 КПК. Тому, на нашу думку, у висновку йдеться саме про ч.1 ст.233 КПК. У будь-якому випадку, той, хто мешкає у помешканні, той завжди володіє помешканням. Тому вважаємо зауваження, викладене у висновку, недоречним.

Визначення проникнення у статті не дається. На нашу думку, проникненням у розумінні статті 233 КПК слід вважати будь-який доступ особи, яка проводить розслідування, до житла чи іншого володіння фізичної чи юридичної особи. Таке використання терміну «проникнення» суперечить теорії та практиці тлумачення проникнення у кримінально-правовому сенсі, згідно якому проникнення може здійснюватись лише проти волі власника, володільця чи іншої уповноваженої особи.

При проведенні обшуку проникнення завжди здійснюється незалежно від волі особи, яка цим об'єктом володіє, а у випадку, коли володільцем є юридична особа, – незалежно від волі уповноваженої фізичної особи. Тобто, у випадках, коли володільець добровільно забезпечує доступ слідчого до обшукуваного об'єкту, підставою для проникнення є не згода володільця, а наявність ухвали слідчого судді або обставини, передбачені частиною 3 статті 233 КПК.

Частина 2 статті 233 КПК визначає, що під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. У відповідності до п.11 Постанови пленуму Верховного суду України від 28.03.2008 № 2 «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства» під житлом у значенні, що використовується у статтях 177, 178 КПК (1960 р.), п.7 ч.1 ст.8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [5], треба розуміти:

1) особистий будинок з усіма приміщеннями, які призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, а також ті приміщення, які

хоча й не призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, але є складовою будинку;

2) будь-яке житлове приміщення, незалежно від форми власності, яке належить до житлового фонду і використовується для постійного або тимчасового проживання (будинок, квартира в будинку будь-якої форми власності, окрема кімната в квартирі тощо);

3) будь-яке інше приміщення або забудова, які не належать до житлового фонду, але пристосовані для тимчасового проживання (дача, садовий будинок тощо).

Також у ч.2 ст.233 КПК дається визначенні іншого володіння особи. Це – «транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи». Таке визначення є вузьким, тому що поняття будівлі та поняття приміщення визначені як щось подібне до гаража, а коло володінь, які не є будинками, спорудами та земельними ділянками, звужені до транспортного засобу. Не згадані у якості володінь споруди, які не є будівлями. Вважаємо за необхідне зазначити, що як «інше володіння» слід розуміти такі об'єкти (природного походження та штучно створені), які за своїми властивостями дають змогу туди проникнути і зберегти або приховати певні предмети (речі, цінності). Земельною ділянкою є ділянка місцевості, незалежно від її господарського призначення та рельєфу місцевості. У свою чергу, спорудою, у тому числі будівлею є відокремлений штучно створений нерухомий об'єкт що розташований на місцевості: будинок, ангар, сарай, гараж, склад, вежа, укриття, альтанка, тощо. Приміщенням є відокремлена частина будівлі. До інших рухомих володінь, окрім транспортних засобів можуть бути віднесені, намети, візки, ручна кладь (сумки, рюкзаки, барсетки, тощо), меблі, сейфи, одяг і т.д.

Як житло, так і інше володіння особи передбачає наявність у особи підстав сподіватися на збереження своєї приватності у межах цього володіння.

Згідно частині 3 статті 234 КПК у разі необхідності провести обшук слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням. Заміна такого процесуального документу як подання на клопотання підкреслює рівність сторін у кримінальному процесі, відповідає зміні обвинувально-змагального процесу на змагальний. Клопотання згідно КПК повинно містити відомості про:

1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;

2) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання;

3) правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

4) підстави для обшуку;

5) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку;

б) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;

7) речі, документи або осіб, яких планується відшукати.

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання.

Вважаємо за необхідне зазначити у клопотанні наступні відомості: найменування суду, назву документу; орган, який його склав; військове чи спеціальне звання або класний чин слідчого та прокурора; номер кримінального провадження у Єдиному реєстрі кримінальних проваджень України; відомості, коли та за якою статтею Кримінального Кодексу порушене кримінальне провадження; обставини справи у частині, що мають значення для призначення обшуку; які саме дані вказують на можливість знаходження у певному місці предметів, документів, людей чи трупа; посилання на джерела цих даних; найменування предметів документів, осіб, що їх необхідно знайти; найменування особи, у володінні якої знаходиться об'єкт обшуку; найменування власника володіння; назву володіння; адресу володіння; посилання на норму процесуального закону (ст.234 КПК України); прохання до суду винести ухвалу про надання дозволу на проведення обшуку; підпис особи, що склала клопотання; гриф узгодження клопотання прокурором та його підпис. Якщо за адресою обшукуваного володіння знаходиться декілька об'єктів нерухомості, то у клопотанні повинні бути перелічені усі об'єкти, які необхідно обшукати. Наприклад, «прошу суд винести ухвалу про проведення обшуку у жилому домі, надвірних будовах та земельній ділянці, належних Павленкові Свириду Васильовичу, розташованих за адресою місто Луганськ, 3-й Слов'янський провулок, будинок 4-А».

Згідно частині шостій статті 236 КПК України, слідчий, прокурор під час проведення обшуку має право відкривати закриті приміщення, сховища, речі, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити або обшук здійснюється за відсутності осіб, зазначених у частині третій цієї статті. Тому рухомі об'єкти, меблі, сейфи, тощо не зазначаються у клопотанні про проведення обшуку у володінні особи, розташованому за певною адресою. І, навпаки, у клопотанні про обшук рухомого майна не зазначається адреса його розташування.

Заслуговує на увагу той факт, що новий КПК України встановлює єдині підстави та єдиний порядок призначення для обшуку особи, обшуку житла, обшуку іншого володіння особи, незалежно від форми власності. Обшук призначається ухвалою слідчого судді; іншого порядку призначення обшуку просто не існує. У зв'язку з цим під особами у статтях 233-236 КПК слід розуміти як фізичних так і юридичних осіб.

Частина 1 статті 3 КПК не містить визначення термінів «особа», «юридична особа», «фізична особа». Пунктами 11, 12 цієї статті визначено, що малолітня особа - дитина до досягнення нею чотирнадцяти років; неповно-

літня особа - малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Таким чином тут під особами розуміються тільки фізичні особи. Кримінально-процесуальний Кодекс України 1960 року [6] із змінами та доповненнями також встановлював судовий порядок призначення обшуку тільки для житла або іншого володіння саме фізичних осіб.

Тому задля полегшення тлумачення цих норм доцільно прямо вказати у статті 233 КПК на належність житла чи іншого володіння як фізичним так і юридичним особам, незалежно від форми власності.

Відповідно до ч.4 статті 234 КПК клопотання про обшук розглядається у суді в день його надходження за участю слідчого або прокурора. При цьому КПК не вказує прямо, хто саме визначає склад учасників розгляду клопотання про обшук. На нашу думку ініціатива направлення до суду слідчого чи прокурора, чи їх обох повинна виходити від прокурора. При цьому слідчий суддя вправі вимагати присутності саме слідчого чи саме прокурора, але при цьому участь одного з них (наприклад, прокурора) не перешкоджає участі у розгляді клопотання іншого (тобто слідчого) і навпаки.

Пунктом 1 частини 5 статті 234 КПК встановлено, що слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про обшук, якщо «1) прокурор, слідчий не доведе наявність достатніх підстав вважати, що було вчинено кримінальне правопорушення». Виникає питання, навіщо проводити обшук, якщо факт кримінального правопорушення вже встановлений? Адже факт кримінального порушення може вважатись наявним, коли відомо, що особа, яка вчинила діяння є суб'єктом злочину, тобто злочин кваліфікований правильно, особа, яка його вчинила, встановлена, а її вина доведена. Питання про достатність даних про факт кримінального правопорушення повинно вирішуватись на стадії внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, і воно вже було вирішено, якщо виникло питання про проведення обшуку. Якщо при вирішенні питання про призначення обшуку слідчий суддя визначатиме, чи був наявний факт кримінального правопорушення, він тим самим вирішуватиме справу по суті, тобто перебиратиме на себе повноваження суду першої інстанції. На нашу думку, цей пункт необхідно виключити із ч.5 ст.234 КПК.

Також слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий не доведе наявність достатніх підстав вважати, що:

2) відшукувані речі і документи мають значення для досудового розслідування;

3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, можуть бути доказами під час судового розгляду. Цей пункт також заслуговує на критику. Відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, не можуть бути доказами під час судового розгляду з двох причин. По-перше, коли вони не мають відношення (значення) для кримінального провадження (у тому числі для досудового розслідування), тобто це – випадок, передбачений пунктом 2 частини 5 статті 234. По-друге, коли відомості здобуті із порушенням закону; але висновок про це можна буде зробити тільки після проведення обшуку. Таким чином і пункт 3 є зайвим у частині 5

статті 234 КПК. Відповідно, у пункті 2 слова «досудового розслідування» доцільно замінити словами «кримінального провадження»;

4) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи.

Таким чином із чотирьох пунктів з успіхом можна обмежитися двома. Але позитивним кроком законодавця є визначення вичерпного переліку підстав відмови у задоволенні клопотання про обшук.

Згідно частині 2 статті 234 КПК обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді.

Вимоги до ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи містяться у статті 235 КПК. Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених Кримінальним процесуальним Кодексом України, тобто згідно із статтею 372 КПК містити:

1) вступну частину із зазначенням: дати і місця її постановлення; назви та складу суду, найменування (номера) кримінального провадження; прізвища, ім'я і по батькові підозрюваного, якщо такий є, року, місяця і дня його народження, місця народження і місця проживання; закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає кримінальне правопорушення, сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження;

2) мотивувальну частину із зазначенням: суті питання, що вирішується ухвалою, і за чією ініціативою воно розглядається; встановлених судом обставин із посиланням на докази, а також мотивів неврахування окремих доказів; мотивів, з яких суд виходив при постановленні ухвали, і положення закону, яким він керувався, тобто дані, на підставі яких суд дійшов висновку про необхідність проведення обшуку в житлі чи іншому володінні конкретної особи. При цьому слідчий суддя не повинен вказувати в ухвалі дані про допитаних свідків чи інші джерела, з яких стало відомо про обставини, які стали підставами для проведення обшуку, оскільки це порушило б таємницю досудового слідства та зашкодило встановленню істини по справі;

3) резолютивну частину із зазначенням: висновків суду; строку і порядку набрання ухвалою законної сили та її оскарження. На жаль КПК не містить прямих вказівок на можливість чи неможливість оскарження ухвали про надання дозволу на проведення обшуку. Виходячи з положень статті 392 КПК, ухвала оскарженню не підлягає, і про це необхідно зазначити у її резолютивній частині.

Відповідно до частини 2 статті 235 КПК ухвала також повинна містити відомості про:

1) строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали. Таке обмеження цілком справедливе: по-перше, впродовж місяця можуть змінитись власники та володільці обшукуваного об'єкта, по-друге, може змінитися поштова адреса володіння, по-третє, речі та документи, які треба відшукати за місяць можуть бути знищені чи переміщені в інше місце;

2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук (за чиєю ініціативою розглядається питання про обшук);

3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала (ст.ст.234, 235 КПК);

4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, які мають бути піддані обшуку. При цьому необхідно зазначити точну адресу житла чи іншого володіння, якщо це автомобіль, то необхідно вказати його марку та державний реєстраційний номер;

5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;

6) речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться обшук. Розширювальне тлумачення цього пункту не припускається. Не можна вказувати в ухвалі на «інші» предмети та документи, які можуть мати значення для розслідування справи.

З урахуванням викладеного можна зробити наступні висновки.

1. Обшук згідно новому КПК України — це слідча (розшукова) дія, змістом якої є примусове обстеження будівель, приміщень і споруд, ділянок місцевості, інших сховищ, які знаходяться у володінні осіб, та окремих фізичних осіб, спрямована на виявлення та фіксацію відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, з метою отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні шляхом відшукання і вилучення матеріальних об'єктів (знарядь кримінального правопорушення, майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, живих людей і тварин, трутів людей та тварин, біологічних об'єктів, слідів різноманітного походження, документів, тощо).

2. Законодавство у дослідженій частині містить суттєві недоліки, а тому потребує вдосконалення. Відповідні пропозиції наведені у таблиці.

Стаття нормативно-правового джерела	Зміст статті	Пропозиції
I	II	III
Ч.1 ст.233 КПК України	1. Ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якої метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті.	1. Ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння фізичної або юридичної особи незалежно від форми власності з будь-якої метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті.

Ч.5 ст.234 КПК України	5. Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий не доведе наявність достатніх підстав вважати, що: 1) було вчинено кримінальне правопорушення; 2) відшукувані речі і документи мають значення для досудового розслідування; 3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, можуть бути доказами під час судового розгляду; 4) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи.	5. Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий не доведе наявність достатніх підстав вважати, що: 1) відшукувані речі і документи мають значення для кримінального провадження; 2) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи.
Ст.234 КПК України		Доповнити статтю 234 КПК частиною шостою наступного змісту. Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи оскарженню не підлягає.

Література

1. Конвенція «Про захист прав і основних свобод людини» 1950 р. [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30.
3. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Висновок щодо Кримінального процесуального кодексу України (прийнятого Верховною Радою України в останньому читанні 13 квітня 2012 року) // Директорат з питань правосуддя та захисту людської гідності, Генеральний Директорат з питань прав людини та верховенства права на основі оцінки експертів: Л.Б.Вінтер, Д.М.Брайда, М.Чемберс, Е.Сванідзе / К.: Право України, 2012 р. № 10, С.327.
5. Постанова пленуму Верховного суду України від 28.03.2008 № 2 «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі

дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства» [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

6. Кримінально-процесуальний Кодекс України 1960 року [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

Tatarenko G.V., Tatarenko V.O. Problem questions of appointment and a search in accordance with the new criminal procedural code of Ukraine. – Article.

In the work of the examined some problem questions of appointment and conduct a search in accordance with the new Criminal procedural Code of Ukraine.

Keywords: search, the reasons for conducting the search, the procedure of appointment of search, application, resolution, housing, other possessions of a person.

Татаренко Г.В., Татаренко В.А. Проблемные вопросы назначения обыска в соответствии с новым уголовным процессуальным кодексом Украины. – Статья.

В работе исследованы отдельные проблемные вопросы назначения и проведения обыска в соответствии с новым Уголовным процессуальным Кодексом Украины.

Ключевые слова: обыск, основания проведения обыска, порядок назначения обыска, ходатайство, определение, жилище, иное владение лица.

УДК 349. 22: 331.9

*Н.А. Плахотіна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правознавства
Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля,
м. Луганськ*

**РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ ТРУДОВОГО ПРАВА В ТРУДОПРАВОВИХ
ОХОРОННИХ ВІДНОСИНАХ**

У межах цієї статті виявлені особливості реалізації основних функцій трудового права в охоронних відносинах. Встановлено, що елемент примусу при певних обставинах присутній при реалізації в охоронних відносинах у трудовому праві таких функцій: виховна функція; захисна функція; соціальна функція; функція досягнення балансу інтересів працівників та роботодавців. Визначені умови, необхідні для набуття цими функціями примусового характеру реалізації. Доведено, що господарсько-виробнича функція та функція розвитку виробничої демократії не містять у своїй реалізації елементів примусу. Обґрунтовані перспективні напрямки реформу-